

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14.07.1981, sp. zn. Cpj 163/80, ECLI:CZ:NS:1981:CPJ.163.1980.1

Číslo: 16/1982

Právní věta: K některým otázkám uplatňování ustanovení zákona č. 84/1972 Sb. o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech v praxi soudů.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 14.07.1981

Spisová značka: Cpj 163/80

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Dokazování, Objevy, Posudek znalecký, Právo autorské, Předběžná otázka, Průmyslový vzor, Řízení před soudem, Řízení smírčí, Rozhodnutí jiných orgánů, Rozhodnutí soudu, Samosoudce, Tematické úkoly, Vynálezy, Zlepšovací návrhy

Předpisy: 99/1963 Sb. § 5

§ 101

§ 104

§ 109

§ 11

§ 111

§ 112

§ 113

§ 116

§ 117

§ 12

§ 121

§ 124

§ 125

§ 127

§ 129 93/1972 Sb. § 2

§ 13

§ 132

§ 135 40/1964 Sb. § 17

§ 14 106/1972 Sb. § 8

§ 18

§ 21

§ 21 12/1976 Sb.

§ 26

§ 27
§ 28
§ 3
§ 36
§ 4
§ 40
§ 412
§ 413
§ 414 84/1972 Sb. § 2
§ 42
§ 43
§ 46
§ 53
§ 58
§ 59
§ 60
§ 61
§ 67
§ 7
§ 72
§ 74
§ 76
§ 8
§ 84
§ 85
§ 86
§ 87
§ 88
§ 9
§ 9 102/1972 Sb. § 13
§ 98

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Význam zlepšovateľského a vynálezckého hnutí byl zdůrazněn Souborem opatření ke zdokonalení soustavy plánovitého řízení národního hospodářství po roce 1980, schváleným předsednictvem ústředního výboru KSČ a vlády ČSSR. V části týkající se dalšího prohlubování a zkvalitňování účasti pracujících na řízení výroby se zdůrazňuje, že k nejdůležitějším úkolům zabezpečujícím realizace hospodářských plánů patří využívání všech forem účasti pracujících a mezi nimi všestranného rozvoje a zkvalitňování hnutí zlepšovatelů a vynálezců. XVI. sjezd KSČ znovu vytyčil požadavek, aby vysokého uvědomění a iniciativy pracujících bylo beze zbytku využito právě tam, kde je toho nejvíce třeba, v úsilí o intenzifikaci našeho hospodářství.

Také v rozhodování soudů je zapotřebí důsledně uplatňovat ustanovení zákona č. 84/1972 Sb. o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech i předpisů vydaných k provedení tohoto zákona. S cílem zhodnotit poznatky z rozhodování soudů v této agendě a správně usměrnit, případně sjednotit soudní praxi zabývalo se občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu České socialistické republiky řešením sporných procesních i hmotně právních otázek, jimiž se soudy ve své rozhodovací činnosti ve věcech objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů zabývaly.

I. Procesní otázky

1. Obsazení soudu

Soudy nepostupují jednotně v posouzení toho, zda o nárocích vyplývajících z objevů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů má jednat a rozhodovat samosoudce nebo senát.

Již ve stanovisku uveřejněném pod č. 2/1971 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek se dovodilo, že věcmi pracovními podle ustanovení § 36 odst. 2 o. s. ř. jsou spory o nárocích plynoucích nejen z pracovněprávních vztahů upravených zákoníkem práce, popřípadě jinými předpisy, ale také spory o nárocích plynoucích i z dalších vztahů, upravených předpisy spadajícími do jiných právních odvětví, pokud tyto vztahy vznikají při účasti na společenské práci a mají tedy charakter pracovní, je-li v těchto případech dána pravomoc soudu podle ustanovení § 7 o. s. ř. O věci pracovní však nepůjde tam, kde právní vztah, z něhož spor vznikl, nemá takovýto charakter. To platí i o nárocích vyplývajících z objevů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů.

Závěr, že tu jde o nároky z občanskoprávních vztahů, vyplývá z ustanovení § 17 o. z. Toto ustanovení upravuje práva pocházející z duševní tvůrčí činnosti občanů, mezi něž patří i práva objevů, vynálezecká práva, práva ze zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů. Na obsahu těchto vztahů se nic nemění ani v případech, v nichž soudy posuzují otázku, zda autor zlepšovacím návrhem vyřešil problém, jehož vypracování nepřekročil pracovní úkol (§ 58 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb.). Poněvadž tedy nejde o věci pracovní, rozhoduje o nich v řízení před soudem samosoudce ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 o. s. ř. 2. Pravomoc soudu

a) Vymezení pravomoci

Vzhledem k ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř. je pravomoc soudu vymezena v ustanovení § 124 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb., podle něhož soudy projednávají a rozhodují: 1. spory o autorství k objevu, vynálezu, zlepšovacím návrhu a průmyslovému vzoru; 2. spory o tom, zda objev, vynález či průmyslový vzor vytvořil autor nebo některý ze spoluautorů v pracovním poměru k organizaci nebo za její hmotné podpory; 3. spor o právo předchozího uživatele; 4. spory o odměny za objev, vynález, zlepšovacím návrh a průmyslový vzor, zejména spory o vznik nároku na odměnu, o způsob stanovení odměny a o její výši; 5. spory o odměnu za vyřešení tematického úkolu, za účasti na rozpracování nebo zavádění objevu, vynálezu, zlepšovacím návrhu nebo průmyslového vzoru, za upozornění na možnost využití vynálezu nebo zlepšovacím návrhu; 6. spory o náhradu za výkresy, modely a prototypy; 7. spory o porušení práv z autorského osvědčení nebo z osvědčení na průmyslový vzor a z patentu na vynález nebo průmyslový vzor, zejména spory z porušení práv na využívání vynálezů a průmyslových vzorů; 8. spory o úplatu za nucenou licenci.

Soudy převážně správně zkoumají z tohoto hlediska podmínky řízení a pokud zjistí, že věc nepatří do pravomoci soudu, zastavují řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Okresní soud v Ústí nad Labem ve věci sp. zn. 13 C 648/78 správně zastavil řízení o návrhu na přezkoumání rozhodnutí hodnotitelské komise, jímž bylo rozhodnuto o řešení tematického úkolu, a to pro nedostatek pravomoci soudu.

Ve věci sp. zn. 7 C 245/79 okresního soudu v Chebu se žalobce domáhal proti žalované organizaci vydání zlepšovacím návrhu a po upřesnění návrhu pak zrušení zamítavého rozhodnutí organizace o přihlášeném zlepšovacím návrhu a přezkoumání konečného rozhodnutí nadřízeného orgánu (§ 67 odst. 1, § 72 odst. 3 zákona č. 84/1972 Sb.). Okresní soud v Chebu řízení pro nedostatek pravomoci soudu správně zastavil a krajský soud v Plzni (pod sp. zn. 9 Co 544/80) napadené rozhodnutí potvrdil.

Ve věci sp. zn. 14 C 76/79 se u obvodního soudu pro Prahu 2 domáhal žalobce určení povinnosti žalované organizace přijmout zlepšovací návrh a vydat žalobci zlepšovateľský průkaz. Soud správně dovodil, že předmět sporu nespádá do pravomoci soudu. Nesprávně však žalobu zamítl, neboť měl řízení pro nedostatek podmínek řízení ve smyslu § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavit.

Ve věci sp. zn. 10 C 101/76 okresního soudu Plzeň-město bylo žalované organizaci nesprávně uloženo, aby „žalobcům vydala zlepšovateľský průkaz autorů zlepšovateľského návrhu v souladu s ustanovením § 71 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. do tří dnů od právní moci rozsudku“.

Ve věcech sp. zn. 13 C 109/79 a 13 C 152/79 obvodního soudu pro Prahu 1 se žalobce domáhal uložení povinnosti žalované organizace zavést zlepšovací návrh všude tam, kde jsou pro to u této organizace předpoklady. Soud správně řízení zastavil s odůvodněním, že nepřijala-li organizace zlepšovací návrh nebo později své rozhodnutí o přijetí zlepšovacího návrhu zrušila, je oprávněným k přezkoumání tohoto rozhodnutí nadřízený orgán žalované organizace vzhledem k ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb.

U okresního soudu v Trutnově se domáhali žalobci pod sp. zn. 9 C 389/76 zaplacení odměny za roční využívání zlepšovacího návrhu. Žalovaná organizace namítla, že sice zlepšovací návrh původně přijala, dodatečně však své rozhodnutí zrušila. Soud prvního stupně nesprávně usnesením rozhodl, že je nepřislušným (ačkoliv šlo o otázku pravomoci soudu) k projednání této záležitosti s tím, že po právní moci usnesení bude spis postoupen generálnímu ředitelství nařízenému žalované organizaci. Na základě stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem ČSR, byl proto tento rozsudek soudu prvního stupně, který nabyl právní moci, zrušen a věc vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Podle ustanovení § 124 odst. 1 písm. d) zákona č. 84/1972 Sb. je založena pravomoc soudu rozhodovat spory o odměně za zlepšovací návrh, zejména pak spory o vznik nároku na odměnu, způsob stanovení odměny a její výši. Z tohoto vymezení pravomoci nestanoví citovaný zákon výjimky. Soud je proto oprávněn rozhodovat spor o odměnu za zlepšovací návrh i tehdy, když organizace nerozhodla o přihlášce zlepšovacího návrhu ve dvouměsíční nebo prodloužené lhůtě (§ 67 odst. 1 a 2 zákona č. 84/1972 Sb.) anebo zrušila rozhodnutí o využití zlepšovacího návrhu a přímo nadřízený orgán toto její rozhodnutí přezkoumal a žádosti o změně rozhodnutí nevyhověl (§ 72 odst. 1, 3 zákona č. 84/1972 Sb.) /1/. Je tu rozhodnuto jenom v tom, že organizace přestala uznávat předmět přihlášky za zlepšovací návrh; není tím však vyřešena otázka případné odměny, pokud šlo skutečně o zlepšovací návrh, který byl využit. Názor, že záporným rozhodnutím nadřízeného orgánu o přihlášce zlepšovacího návrhu, případně potvrzením rozhodnutí, kterým organizace zrušila své předchozí kladné rozhodnutí o zlepšovacím návrhu, je věc s konečnou platností vyřešena, by byl v rozporu se zákonem, neboť by odnímal soudu neodůvodněně rozhodování o tomto nároku a ponechával by možnost jeho realizace jen na organizaci. Soud, který rozhoduje o odměně, je pak oprávněn zejména k tomu, aby si vyřešil jako předběžnou otázku jak existenci zlepšovacího návrhu, tak i jeho skutečné využití (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 29/1969 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR s tím, že namísto zavedení zlepšovacího návrhu jde nyní o využití zlepšovacího návrhu podle ustanovení § 76 a § 116 zákona č. 84/1972 Sb.)

K tomu lze ještě dodat, že ani rozhodnutí organizace o přihlášce zlepšovacího návrhu, ani rozhodnutí orgánu přímo nadřízeného této organizaci nejsou rozhodnutími vydanými ve správním řízení.

V případech, v nichž je k tomu soudům podle předchozích závěrů dána pravomoc, zabývají se soudy i řešením otázky, zda podaný návrh splňuje náležitosti zlepšovacího návrhu (srov. k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. 79/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR vycházející ovšem z předchozí úpravy). 2) Za zlepšovací návrh se považuje konkrétní vyřešení výrobně technického, technicko-organizačního nebo organizačně hospodářského problému organizace, které je v této organizaci

nové a jehož využití přináší společenský prospěch. Zlepšovacím návrhem naproti tomu není vyřešení problému, jestliže jeho vypracováním autor nepřekročil pracovní úkol, vyplývající pro něho zejména z popisu práce, z daného pracovního příkazu nebo z podmínek a ukazatelů stanovených při zadání úkolu; to však neplatí pro případy, kdy autor vyřešil tematický úkol (§ 58 odst. 1, 2 zákona č. 84/1972 Sb.). Ustanovení § 59 a § 60 zákona č. 84/1972 Sb. pak stanoví, který návrh v organizaci je třeba považovat za nový a ve kterých případech nejde o konkrétní vyřešení výrobně technického, technicko-organizačního nebo organizačně hospodářského problému.

Např. ve věci sp. zn. 4 C 84/79 okresního soudu v Domažlicích domáhal se žalobce zaplacení odměny za využití zlepšovacího návrhu za situace, kdy organizace zamítla přihlášku jeho zlepšovacího návrhu a přihlašovatel ani nepožádal o přezkoumání jejího rozhodnutí orgán přímo nadřízený ve lhůtě podle ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. Soud prvního stupně žalobu zamítl, aniž se zabýval otázkou, zda předmět přihlášky splňoval podmínky zlepšovacího návrhu. Tento nedostatek odstranil až krajský soud v Plzni v odvolacím řízení (rozhodnutím sp. zn. 9 Co 786/79), v němž zkoumal, zda v posuzované věci nevznikl žalobci nárok na přiznání odměny z tohoto důvodu. Zabýval se povahou přihlášeného řešení jako otázkou předběžnou a dospěl k závěru, že přihlášené řešení nesplňuje podmínky zlepšovacího návrhu, poněvadž nešlo o nové řešení, nýbrž spíše o upozornění na určité nedostatky, k nimž docházelo při obvyklém způsobu odprodeje odpadových materiálů žalovanou organizací a na možnost jejího racionálnějšího uspořádání (§ 60 písm. d/ zákona č. 84/1972 Sb.). Proto odvolací soud (byť z jiných důvodů) zamítavý rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Správně také postupovaly ve věcech sp. zn. 16 C 279/78 a 14 C 196/77 okresní soud v Karlových Varech, ve věcech sp. zn. 6 C 934/79 a 6 C 81/76 okresní soud v Děčíně a ve věci sp. zn. 6 C 209/76 okresní soud v Klatovech, když za situace, kdy organizace zamítla přihlášku zlepšovacího návrhu, posuzovaly jako předběžnou otázku vlastní existenci zlepšovacího návrhu a jeho skutečné využití.

Nesprávný názor, že soud je vázán rozhodnutím organizace nebo jí nadřízeného orgánu o zamítnutí přihlášky zlepšovacího návrhu, zaujal ve věci sp. zn. 9 C 389/76 okresní soud v Trutnově a ve věci sp. zn. 6 C 202/78 okresní soud v Hradci Králové.

Ve věci sp. zn. 8 C 163/75 okresního soudu ve Vsetíně potvrdil krajský soud v Ostravě zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně o zaplacení odměny za zlepšovací návrh, když správně dovodil, že za zlepšovací návrh nelze považovat pouhé vytyčení úkolu, aniž autor navrhuje způsob řešení. Nestačí, když autor slibuje podání dalších zlepšovacích návrhů teprve v budoucnu.

b) Smírčí řízení

Ve sporech o odměny poskytované v souvislosti s vynálezy, zlepšovacími návrhy a průmyslovými vzory se uplatňuje zásada dělené pravomoci (§ 8 o. s. ř. a § 125 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb.), neboť soudy projednávají a rozhodují tyto spory pouze tehdy, pokud bylo předchozí smírčí řízení u příslušného odborového orgánu bezvysledné.

Podrobnosti o smírčím řízení upravuje vyhláška č. 93/1972 Sb., podle níž (§ 2) se smírčí řízení provádí ve sporech o odměny, které se týkají vzniku nároku na odměnu za využití vynálezu, zlepšovacího návrhu či průmyslového vzoru, dále ve sporech o způsobu stanovení této odměny, její výše a doby splatnosti, o odměny za účast na rozpracování, zkoušení nebo zavádění vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru a o odměny za upozornění na možnost využití vynálezu nebo zlepšovacího návrhu a o náhrady za výkresy, modely a prototypy. V ostatních sporech odborové orgány smírčí řízení neprovádějí a jejich řešení spadá výlučně do pravomoci soudů vzhledem k ustanovení § 124 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. Pravomoc soudů je dána i ve sporech o odměnu, v nichž je jinak obligatorní smírčí řízení, jestliže orgán příslušný k provedení smírčího řízení není zřízen (§ 125 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb.).

Příslušným orgánem ke smírčímu řízení je závodní výbor základní organizace ROH té organizace, která je příslušná pro stanovení a vyplácení odměny. Účelem smírčího řízení je urovnání sporu o odměnu smírem. Jestliže však do třiceti dnů od podání návrhu nedošlo ke schválení smíru odborovým orgánem, může účastník řízení navrhnout, aby spor byl postoupen bezodkladně soudu, nebo se může obrátit žalobou přímo na soud (§ 127 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb.).

Zjistí-li soud, že neproběhlo smírčí řízení tam, kde muselo předcházet soudnímu sporu, zastavuje občanské řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. s tím, že po právní moci usnesení o zastavení řízení bude věc postoupena příslušnému smírčímu orgánu.

V postupu soudů jsou však zjišťována pochybení spočívající především v tom, že z výsledků řízení před soudem nelze vůbec zjistit, zda ve sporu o zaplacení odměny došlo k smírčímu řízení a zda je tedy dána pravomoc soudu.

Při zkoumání, zda jsou splněny podmínky řízení vzhledem k ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. a § 125 odst. zákona č. 84/1972 Sb., se vyskytují pochybnosti při posuzování otázky, zda i sporům o zaplacení zvláštní odměny za vyřešení tematického úkolu musí předcházet smírčí řízení či zda je dána výlučná pravomoc soudu.

Obvodní soud pro Prahu 9 ve věci vedené pod sp. zn. 6 C 56/76 zamítl žalobu o zaplacení odměny za vyřešení tematického úkolu, když vzal při svém rozhodnutí v úvahu i výsledek řízení před smírčím orgánem a poukázal na to, že spor o zaplacení požadované odměny byl již pravomocně skončen smírčím orgánem. Městský soud v Praze usnesením sp. zn. 12 Co 393/76 napadené rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a vyslovil názor, že vyhlášení tematického úkolu je veřejnou soutěží ve smyslu ustanovení § 412 o. z. V řízení o zaplacení této odměny je dána výlučná pravomoc soudu a nikoliv smírčímu orgánu; tento názor odvolacího soudu je správný.

Vyhlášení tematického úkolu je svou povahou veřejnou soutěží upravenou v ustanoveních § 412 až § 414 o. z. Bližší podmínky pro plánování, vyhlašování a odměňování tematických úkolů upravují ustanovení § 111 až § 113, § 58 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb. a ustanovení § 13 odst. 4 vyhlášky č. 102/1972 Sb., jestliže řešitel vyřešil tematický úkol podle soutěžních podmínek a vyřešení bylo vyhodnoceno jako nejlepší, jsou vyhlašující orgán nebo organizace povinny vyplatit mu vypsanou zvláštní odměnu. Spory o zaplacení této odměny projednávají a rozhodují soudy vzhledem k ustanovení § 124 odst. 1 písm. e) zákona č. 84/1972 Sb. V těchto sporech není dána pravomoc smírčímu orgánu, neboť se projednávají, jak již bylo výše dovozeno, ve smírčím řízení pouze spory o odměny poskytované v souvislosti s vynálezy, zlepšovacímí návrhy a průmyslovými vzory. Opak nelze dovodit ani z ustanovení § 113 odst. 4 zákona č. 84/1972 Sb., které upravuje pouze postup při zápisu návrhu řešení do deníku zlepšovacích návrhů a jeho projednání jako přihlášky zlepšovacího návrhu, jež je blíže upraveno v ustanovení § 14 vyhlášky č. 102/1972 Sb.

Nesprávný je také postup některých soudů, které po zjištění, že spor o zaplacení odměny měl být projednán ve smírčím řízení a že se tak dosud nestalo, přerušily řízení do doby, než bude smírčí řízení skončeno. Jak bylo již výše dovozeno, jde o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. Je proto třeba vzhledem k ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. řízení před soudem zastavit s tím, že po právní moci usnesení věc bude postoupena příslušnému smírčímu orgánu.

Žalobou podanou obvodnímu soudu pro Prahu 1 v lednu 1979, vedenou pod sp. zn. 15 C 47/79, se žalobce domáhal zaplacení odměny za iniciativní účast na rozpracování, zkoušení a zavádění zlepšovacího návrhu. V žalobě uvedl, že odborový orgán žalované organizace odmítá provést smírčí řízení, protože v návrhu nebyla uvedena přesná částka, kterou požaduje. Žalobce však nemůže svůj požadavek upřesnit, neboť příslušné podklady má pouze žalovaná organizace. Organizace navrhla zamítnutí žaloby a tvrdila, že smírčí řízení neproběhlo vinou žalobce a že požadovaná odměna byla

již žalobci a kolektivu přiznána, což bylo všem zúčastněným sděleno. Soud prvního stupně zjistil, že žalobce projevil souhlas s přiznanou odměnou, a proto odvolal žádost o smírčí řízení, které pak bylo zastaveno. Soud vycházel z názoru, že smírčí řízení dosud neproběhlo, a řízení zastavil s tím, že po právní moci usnesení bude spis postoupen ke smírčímu řízení. Městský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil s odůvodněním, že žalobce ani přes dvojí výzvu nedoplnil návrh na zahájení smírčího řízení a místo toho se obrátil na soud. Nelze proto hovořit o tom, že proběhlo smírčí řízení a že bylo bezvýsledné. Nedošlo ani k podání návrhu na postoupení sporu soudu. Nejvyšší soud ČR rozsudkem sp. zn. 5 Cz 58/79 na podkladě stížnosti pro porušení zákona usnesení soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí vyslovil, že s výše uvedenými závěry soudů obou stupňů nelze souhlasit. Žalobce podal již dne 30. 11. 1978 návrh smírčímu orgánu, ale ten odmítal zahájit smírčí řízení a věc projednat. Uplynutí lhůty 30 dnů od podání návrhu bez ohledu na to, zda byl návrh doplněn či nikoliv, když nedošlo k uzavření smíru, opravňovalo žalobce podat žalobu ve smyslu § 127 odst. zákona č. 84/1972 Sb. přímo soudu. Za této situace již smírčí orgán neměl dále ve věci jednat a rozhodovat, neboť byla dána pravomoc soudu ani žalobce nemohl proto účinně vzít svůj návrh u smírčího orgánu zpět.

Podle ustanovení § 129 zákona č. 84/1972 Sb. může být smír schválen odborovým orgánem ve smírčím řízení zrušen soudem tehdy, jestliže se dodatečně zjistí, že smír je v rozporu s právními předpisy. Návrh na zrušení smíru může podat účastník sporu, státní orgán nebo společenská organizace nejpozději do tří let od právní moci smíru. Soud v tomto případě rozhodne ve věci samé; tyto návrhy jsou podávány u soudu ojedinele.

3. Místní příslušnost soudu

Rozhodování soudů není jednotné při posuzování místní příslušnosti soudu v případech, kdy soudy řeší spory o zaplacení odměny za využití vynálezu nebo zlepšovacím návrhu, v němž je obligatorní smírčí řízení před odborovým orgánem.

Tuto problematiku řešil krajský soud v Ostravě (v rozhodnutí sp. zn. 16 Co 265/80) ve věci sp. zn. 8 C 42/80 okresního soudu ve Frýdku-Místku, v níž se po bezvýslednosti smírčího řízení žalobce obrátil žalobu přímo u soudu podle ustanovení § 127 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. Odvolací soud tu vyslovil názor, že příslušnost soudu je třeba posuzovat podle ustanovení § 84 a § 85 o. s. ř., popřípadě § 87 o. s. ř., neboť po bezvýslednosti smírčího řízení nepostoupil věc soudu smírčí orgán, nýbrž žalobu podal sám účastník řízení přímo u soudu.

Krajský soud v Českých Budějovicích (v rozhodnutí sp. zn. 3 Co 4/80) ve věci okresního soudu v Táboře sp. zn. 6 C 410/79 na rozdíl od soudu prvního stupně, který vycházel z příslušnosti podle ustanovení § 84 o. s. ř., dovodil, že k projednání sporu o odměnu za vynález je v případě bezvýslednosti smírčího řízení příslušný okresní soud, v jehož obvodu má smírčí orgán své sídlo.

Příslušnost soudu, který projednává spor o odměnu poskytovanou v souvislosti s vynálezem, zlepšovacím návrhem a průmyslovým vzorem, v němž bylo řízení před smírčím orgánem bezvýsledné, se řídí ustanoveními § 84, § 85, § 86 a § 87 o. s. ř. Ustanovení § 9 vyhlášky č. 93/1972 Sb.

(podle něhož

nedošlo-li do 30 dnů od podání návrhu ke schválení uzavřeného smíru a účastník písemně nebo ústně do zápisu navrhl, aby spor byl postoupen soudu, zašle smírčí orgán neprodleně návrh na postoupení sporu a spisový materiál o sporu okresnímu soudu, v jehož obvodu má smírčí orgán své sídlo, a uvědomí o tom účastníky) nemůže nic změnit na úpravě místní příslušnosti soudu podle občanského

soudního řádu 3) . Citované ustanovení vyhlášky pouze upravuje, kterému soudu má smírčí orgán zaslat spis za podmínek v tomto ustanovení uvedených; tento soud teprve zkoumá svou příslušnost podle výše uvedených zákonných ustanovení. Přitom není rozhodující, zda řízení před soudem bylo zahájeno proto, že spis zaslal soudu smírčí orgán nebo že se na soud obrátil účastník řízení přímo vzhledem k ustanovení § 127 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. Ustanovení § 88 písm. g) o. s. ř. nelze v těchto případech použít, neboť dopadá jen na pracovní spory projednávané v rozhodčím řízení vzhledem k ustanovení § 207 odst. 1 zák. práce.

4. Znalecké dokazování

Před soudy projednávané spory o nárocích vyplývajících z vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů jsou typické svou právní a skutkovou složitostí. Rozhodnutí o těchto nárocích mnohdy závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí. Proto soudy ustanovují v takovýchto případech znalce k posouzení zpravidla technických nebo ekonomických otázek. Provádění důkazů znaleckým posudkem bývá však někdy zdrojem neodůvodnitelných průtahů v soudním řízení.

Ve věci sp. zn. 6 C 245/78 okresního soudu v Trutnově vyžádal soud znalecký posudek s tím, že má být do 2 měsíců. Posudek byl vydán teprve za 9 měsíců, a to ještě tak nedostatečný, že musel být vyžádán posudek od jiného znalce.

Ve věci sp. zn. 30 C 425/75 okresního soudu v Ostravě byl ustanoven znalec v lednu 1977, který však podal posudek po urgencích teprve v říjnu 1978. V posudku o rozsahu jedné strany znalec uvedl, že výpočty jsou „řádově přibližně správné“.

Nejčastěji se opakují tyto příčiny zmíněného nepříznivého stavu:

a/ Soudy ustanovují znalce v takovém stadiu občanského soudního řízení, kdy není dostatečně zjištěn skutkový stav, na základě něhož má znalec podat znalecký posudek.

Např. ve věci sp. zn. 10 C 151/78 okresní soud v Olomoci ve sporu o odměnu za využití zlepšovacího návrhu nevyžádal od příslušné organizace podklady pro vyčíslení úspor. Přesto po prvním jednání ustanovil znalce k vyčíslení docíleného společenského prospěchu a výše odměny.

b/ Lze také poukázat na pochybení některých soudů při výběru osoby znalce s ohledem na předmět znaleckého posudku a kvalifikaci znalce. Tam, kde je předmětem znaleckého zkoumání specifická technická otázka, je třeba ustanovit znalce z příslušného technického oboru. Pro zhodnocení ekonomického přínosu, případně pro posouzení výše odměny, je třeba mnohdy přibrat znalce s odbornými vlastnostmi ekonomiky. Jinak dochází k průtahům v řízení z toho důvodu, že znalci někdy i s dosti velkým časovým odstupem vracejí spis s tím, že nemohou vypracovat znalecký posudek proto, že zkoumaná problematika nepatří do jejich oboru.

c/ Některé soudy chybují v tom, že při vyžádání znaleckého posudku nedostatečně a někdy i nesprávně vymezují, co má znalec svým posudkem objasnit a na to se má ve svém posudku zaměřit. Neurčitě položená otázka znalci pak mnohdy vede k tomu, že se znalci v posudku zabývají i řešením právních otázek nebo že se nevypořádají důsledně nebo vůbec se zkoumanou problematikou.

Např. ve věci sp. zn. 11 C 129/79 okresní soud v Pardubicích uložil znalci, aby podal posudek o tom „zda žalobci vznikl nárok na 100 zvýšení jeho odměny, od které doby žalobci začala plynout promlčecí doba k uplatnění tohoto nároku a dále aby se vyjádřil ke stanoviskům obou stran, která jsou sporná“. Znalec pak ve svém posudku řešil mimo jiné otázku promlčení, odkazoval na stanoviska různých odborníků a konfrontoval je s právním názorem, odkazoval na stanoviska různých odborníků a konfrontoval je právním názorem vysloveným v rozhodnutí nejvyšších soudů.

Ve věci sp. zn. 8 C 198/76 se okresní soud v Českých Budějovicích nesprávně dotázal znalce, zda „navrhovatel má právo na odměnu za účast při realizaci zlepšovacího návrhu a v kladném případě jaká je výše odměny“.

Ve věci sp. zn. 10 C 101/76 okresní soud Plzeň-město uložil znalci posoudit, zda v daném případě jde o zlepšovací návrh a v kladném případě, aby stanovil odměnu. Sám znalec v posudku uvedl, že není znalcem v právních otázkách a nemůže řešit, zda jde o zlepšovací návrh či nikoliv a zda postup organizace při vyřízení přihlášky zlepšovacího návrhu byl správný.

Nesprávně postupoval také okresní soud v Chomutově, když ve věci sp. zn. 11 C 645/74 znalci uložil „posoudit, zda v jednání vedoucího pracovníka organizace lze spatřovat porušení ustanovení zákona č. 84/1972 Sb. a jeho prováděcích předpisů“. Přitom tento vedoucí pracovník nebyl sám účastníkem řízení a otázka uplatněných nároků s jeho jednáním nesouvisela.

Okresní soud v Lounech ve věci sp. zn. 6 C 248/77 znalci nesprávně uložil, aby „podle zaslaného spisu a předložené dokumentace odpůrce a vyjádření účastníků posoudil správnost postupu v řízení o zlepšovacích návrzích navrhovatele“.

II. Jednotlivé druhy sporů

1. Spory o autorství k objevu, vynálezu, zlepšovacímu návrhu a průmyslovému vzoru

Autorství upravuje ustanovení § 2 zákona č. 84/1972 Sb. tak, že autorem objevu, vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru je ten, kdo učinil objev, vytvořil vynález, zlepšovací návrh nebo průmyslový vzor vlastní tvůrčí prací a u zlepšovacího návrhu také ten, kdo použil řešení převzaté z odborné literatury nebo z praxe jiné organizace a tvůrčím způsobem je přizpůsobil podmínkám příslušné organizace. Spoluautory jsou osoby, které se na vytvořených dílech podílely společnou tvůrčí prací.

Ve věci sp. zn. 14 C 126/77 obvodního soudu pro Prahu 10 tvrdil žalobce, že princip speciálního zapojení, na který byl žalovanému udělen patent, vytvořil žalobce před tím při zpracování jiného služebně určeného úkolu. Když se později žalovaný dostal na pracoviště, kde před ním působil žalobce, použil při zpracování jiného úkolu téhož principu, jehož autorem je žalobce. Žalovaný nepopřel, že se při studiu pramenů seznámil i s prací kolektivu, jehož členem byl žalobce, a nepopřel ani shodnost principu, který dříve nastínil žalobce. Činnost zapojení podle principu žalobce a podle principu žalovaného, který byl patentován s celým zařízením, je však podle jeho tvrzení odlišná. Městský soud v Praze vyslovil v odvolacím řízení (v rozhodnutí sp. zn. 9 Co 469/78) názor, že i kdyby se připustilo, že žalobce i žalovaný se podíleli určitým dílčím způsobem na vzniku konečného díla, není splněn předpoklad vůle spoluautorů vytvořit společnou tvůrčí prací jednotné dílo.

Právní názor, že předpokladem spoluautorství ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb. je vůle spoluautorů vytvořit společnou prací jednotné dílo, není správný. Vychází z toho, že pojem spoluautorství v oblasti autorského práva je shodný s tímto pojmem v oblasti práva vynálezeckého. Zatímco u spoluautorství v oblasti autorského práva je vztah volní spolupráce autorů podmínkou, postačí pro spoluautorství k vynálezu, že vynález vznikl objektivně jako výsledek tvůrčí činnosti více osob. Tvorba vynálezu je totiž často kolektivní a dlouhodobou činností. Ve vynálezeckých kolektivech dochází ke změnám (jak tomu bylo v daném případě), přičemž výsledky tvůrčí činnosti jednoho člena kolektivu navazují na předchozí výsledky jiných členů. Za této situace se jeví neúnosným, aby člen kolektivu, který převážně použil pro dokončení vynálezu řešení svých předchůdců, s nimiž nikdy nespolupracoval, byl považován za jediného autora vynálezu. Předchůdcům, kteří část vynálezu vytvořili vlastní tvůrčí prací, je třeba poskytnout právní prostředek spočívající v uplatnění nároku na určení spoluautorství k vynálezu.

Při řešení otázky autorství se soudy setkávají také s problematikou přihlášek objevů, vynálezů a průmyslových vzorů, které se podávají u Úřadu pro vynálezy a objevy a přihlášek zlepšovacích návrhů, které se podávají u organizací, jejíhož předmětu činnosti se týkají. Z ustanovení § 4 zákona č. 84/1972 Sb. vyplývá, že podáním přihlášky vzniká přihlašovatelovi právo přednosti ve smyslu tohoto zákona.

Ve věci sp. zn. 9 C 325/77 okresního soudu v Sokolově se žalobce domáhal proti dvěma pracovníkům určení, že je autorem zlepšovacích návrhů, přihlášeného druhým a třetím žalovaným předtím, než podal přihlášku zlepšovacích návrhů žalobce. Soud zjistil, že druhý a třetí žalovaný podali u organizace přihlášku zlepšovacích návrhů č. 5/77 dne 25. 2. 1977. Žalobce podal totožný návrh až dne 31. 8. 1977 pod. č. 29/77, který však organizace nepřijala vzhledem k předchozímu návrhu žalovaných. Dále bylo zjištěno, že v době podání přihlášky žalovanými nebyly provedeny prokazatelně přípravy směřující k využívání řešení shodného předmětu přihlášky zlepšovacích návrhů (§ 59 zákona č. 84/1972 Sb.). Z uvedených důvodů soud prvního stupně rozsudkem určil, že autorem zlepšovacích návrhů je druhý a třetí žalovaný. Krajský soud v Plzni (v rozhodnutí sp. zn. 9 Co 449/78) změnil odvoláním napadený rozsudek tak, že žalobu zamítl. Ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně, jemuž však správně vytkl, že výrokem rozsudku rozhodl nad rámec žalobního návrhu.

2. Spory o tom, zda objev, vynález nebo průmyslový vzor vytvořil autor nebo některý ze spoluautorů v pracovním poměru k organizaci nebo za její hmotné podpory

Tyto spory byly soudem řešeny jen ojediněle a nebyla v nich zjištěna problematika, která by vyžadovala bližšího rozboru.

3. Spor o právo předchozího uživatele

Na vynálezy uděluje Úřad pro vynálezy a objevy autorská osvědčení nebo patenty. Výhradně uděluje autorská osvědčení v případech uvedených v ustanovení § 28 zákona č. 84/1972 Sb. Udělení autorského osvědčení i patentu má závažné právní účinky uvedené v ustanovení § 46 odst. 1, 2 a v ustanovení § 53 odst. 2 až 4 zákona č. 84/1972 Sb. Autorské osvědčení ani patent však nepůsobí proti tomu, kde před podáním přihlášky využíval vynález nezávisle na autoru nebo majiteli patentu nebo kdo k tomu vykonal prokazatelná opatření. Předchozí uživatel může požadovat po udělení autorského osvědčení na autoru vynálezu nebo po udělení patentu na jeho majiteli, aby jeho právo uznal (§ 42 odst. 1 a 3 zákona č. 84/1972 Sb.). Řešení takovýchto sporů a právo předchozího uživatele patří sice rovněž do pravomoci soudu, tyto spory však přicházejí k soudům výjimečně.

Ve věci sp. zn. 23 C 59/74 okresního soudu v Karviné se krajský soud v Ostravě (v rozhodnutí sp. zn. 16 Co 287/76) zabýval řešením sporu, zda patent žalobce působí proti žalované organizaci, která využívala předmětu vynálezu předtím, než žalobce podal přihlášku vynálezu. V organizaci byl totiž používán způsob budování křížů podle zlepšovacích návrhů, jehož základem byla výztuž chráněná patentem žalobce. Podle prohlášení autorů vyměnili si myšlenky zlepšovacích návrhů o problému, který je předmětem zlepšovacích návrhů, se žalobcem. Na základě tohoto zjištění vyslovil odvolací soud správný závěr, že žalovaná organizace nevyužívala vynálezu žalobce nezávisle na majiteli patentu, neboť základem zlepšovacích návrhů využívaného v organizaci byla myšlenka žalobce, obsažená v jeho vynálezu a rozpracovaná do typizovaných projektů.

4. Spory o odměny za objev, vynález, zlepšovací návrh a průmyslový vzor

a) Povinnost poskytnout autorovi odměnu podle příslušných předpisů

Podle ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb. vyplácí odměnu za objev Úřad pro vynálezy a

objevy, který její výši určí po projednání s Československou akademií věd nebo Slovenskou akademií věd anebo Československou akademií zemědělskou. Odměnu za vynález je povinen určit a vyplatit ten, kdo jej využívá (§ 40 a § 46 zákona č. 84/1972 Sb. a § 9 vyhlášky č. 106/1972 Sb.). Odměna za využití zlepšovacího návrhu vyplácí organizace, která jej vynutila, případně společný nadřízený orgán, využívá-li zlepšovacího návrhu více organizací (§ 76 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. a § 9 vyhlášky č. 106/1972 Sb.). Odměnu za využívání průmyslového vzoru vyplácí organizace, která průmyslový vzor využila (§ 98 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb. a § 9 vyhlášky č. 106/1972 Sb.). Otázku, která organizace je povinna poskytnout autorovi odměnu, řeší soudy jen výjimečně.

Ve věci sp. zn. 13 C 837/77 okresní soud v Liberci řešil otázku, zda žalovaná organizace je povinna poskytnout odměnu autorovi vynálezů, jejichž předmět vyrábí a dodává jiné organizaci; tato další organizace předmět vynálezu montuje do finálního výrobku. Žalovaná organizace odmítla poskytnout žalobci odměnu za využití vynálezu s odůvodněním, že je nevyužívá, když k jejich upotřebení dochází až u výrobce finálního výrobku. Okresní soud žalobě vyhověl. Krajský soud v Ústí nad Labem jeho rozsudek potvrdil (pod sp. zn. 13 Co 355/78) a v odůvodnění rozsudku správně uvedl, že autor vynálezu má právo na odměnu od každé organizace, která vynálezu využívá (§ 9 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb.). Pojem využívání vynálezu je definován v ustanovení § 40 zákona č. 84/1972 Sb. tak, že vynálezu využívá ten, kdo jeho předmět při své hospodářské činnosti vyrábí nebo upotřebí nebo podle něho postupuje při výrobě či provozní činnosti nebo s předmětem vynálezu obchoduje. Zákon tedy rozeznává několik forem užití vynálezu (tj. výrobu, upotřebení, postup při výrobě či provozování činnosti, obchodování). Předmětem vynálezu popsáno v autorských osvědčeních není finální výrobek, nýbrž zařízení vyráběné žalovanou organizací.

K tomu je třeba dodat, že určení organizace povinné vyplatit autorskou odměnu za vynález náleží předmětu a povaze vynálezu. Vynálezy podle jejich technické povahy rozlišujeme na výrobky, zařízení, látky, způsoby, použití známých látek, způsobů a zařízení k novému účelu, průmyslové produkční mikroorganismy a uspořádání věcí v prostoru (srov. ustanovení vyhlášky č. 12/1976 Sb.

Ve věci sp. zn. 11 C 434/78 okresní soud v Chomutově zamítl žalobu o odměnu za využití vynálezu s odůvodněním, že správcem vynálezu je jiná než žalovaná organizace, která je povinna chránit oprávněné zájmy autora vynálezu, a tedy i zaplatit odměnu. Rozsudek okresního soudu byl krajským soudem v Ústí nad Labem zrušen (pod sp. zn. 9 Co 544/78). Odvolací soud správně uvedl, že správu vynálezu upravenou v ustanoveních § 50 a § 51 zákona č. 84/1972 Sb. a § 1 a § 2 vyhlášky č. 103/1972 Sb., zahrnující zejména povinnost pečovat o plánovité a všestranné využívání vynálezu a nakládání s ním v souladu se zájmy státu a národního hospodářství, dbát o jeho ochranu a ochranu oprávněných zájmů autora, nelze ztotožňovat s povinností organizace využívat vynález poskytnout autoru odměnu za využití. Zatímco povinnosti uvedené v ustanovení § 51 zákona č. 84/1972 Sb. a § 2 vyhlášky č. 103/1972 Sb. má jen organizace, která spravuje vynález, povinnost poskytnout odměnu za využití vynálezu má i každá organizace, která vynález využívá, bez ohledu na to, zda jej případně i spravuje.

Většinou nejsou pochybnosti o tom, která organizace nebo které organizace předmět vynálezu nebo zlepšovacího návrhu využívají. Námitky organizací totiž spočívají převážně v tvrzení, že žalovaná organizace vynález nebo zlepšovací návrh nevyužila nebo dosud nevyužívá, nikoliv však v tom, že jej využívá jiná organizace. Pak je třeba nejprve vyřešit otázku, zda se vůbec předmět vynálezu nebo zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru využívá a do jaké míry. Složitost některých sporů tohoto druhu spočívá především v obtížných skutkových zjištěních, prováděných často i s pomocí znalce.

Např. ve věci sp. zn. 8 C 283/79 obvodního soudu pro Prahu 5 byla žaloba o odměnu za využití zlepšovacího návrhu správně zamítnuta, když bylo zjištěno, že žalovaná organizace zlepšovacího návrhu nevyužívá.

Ve věci sp. zn. 8 C 29/77 obvodního soudu pro Prahu 10 /4/ se žalobce domáhal vyplacení odměny za využití vynálezu. Bylo zjištěno, že žalobce je autorem vynálezů, u nichž právo k využití přísluší státu a jsou chráněny patenty a že podle těchto vynálezů vyrobil žalovaný výzkumný ústav 40 prototypů. Tyto prototypy zkouší pro případnou sériovou výrobu oborový podnik Š v P. Mezi žalovaným ústavem a oborovým podnikem došlo k uzavření hospodářské smlouvy. Činnost související s vyroběním prototypů byla žalovanému zaplacená. Žalovaný ústav navrhl zamítnutí žaloby. Připustil, že došlo k aplikaci myšlenek žalobcových vynálezů; k výrobě prototypů však došlo jen pro účely zkoušení a teprve kladný výsledek rozhodne o tom, zda bude vynálezu využíváno. Soud prvního stupně si opatřil znalecký posudek o výši společenského prospěchu a žalobě vyhověl. Městský soud v Praze jeho rozsudek potvrdil s odůvodněním, že zatímco zákon č. 35/1957 Sb. o vynálezech, objevech a zlepšovacích návrzích definoval využití vynálezu v § 3 odst. 2 tak, že vynálezu využívá, kdo jeho předmět průmyslově vyrábí, jím obchoduje nebo ho průmyslově upotřebí, nebo podle něho postupuje při provozování výroby, zákon nyní platný v § 40 definuje využití vynálezu tak, že vynálezu využívá, kdo jeho předmět při své hospodářské činnosti vyrábí nebo ho upotřebí nebo podle něho postupuje při výrobě či provozování činnosti a předmětem vynálezu obchoduje. Toto pojetí výroby i upotřebení je nutno vykládat extenzívně, jak se uvádí v důvodové zprávě k zákonu č. 84/1972 Sb. Využitím vynálezu by ovšem nebylo zkoušení vynálezu a hledání možností, jak a kdy přikročit k jeho využití. To plyne z ustanovení § 114 odst. 2 a § 121 zákona č. 84/1972 Sb. Kdyby prototypu vyrobil žalovaný ústav pro sebe a sám účinnost prototypů zkoušel, nešlo by o využití vynálezu. Pokud by oborový podnik Š. v P. používal vyrobených prototypů k samostatnému zkoušení, zda podle nich má zavést sériovou výrobu finálních výrobků, nešlo by u něj o využití vynálezu. Jestliže však žalovaný ústav v rámci své hospodářské činnosti prototypy vyrobil a na jinou organizaci za úplatu převedl, pak jde u této organizace o využití vynálezu. S tímto závěrem třeba souhlasit.

Otázku, kdo je povinen poskytnout autorovi odměnu, musí soudy řešit také tehdy, je-li předmět vynálezu zapracován do projektu.

Ve věci sp. zn. 7 C 314/77 obvodního soudu pro Prahu 10 /5/ se žalobce, který je autorem vynálezů, použitých při projektování inženýrských sítí v P. 4, domáhal vyplacení odměny jako proti provádějícímu podniku, tak proti investorovi i proti projektantovi. Všechny žalované organizace namítaly nedostatek pasívní legitimace. Provádějící organizace kromě jiného poukázala na to, že není využívatelem vynálezu podle ustanovení § 40 zákona č. 84/1972 sb. a že účelnost a společenský prospěch se promítne až ve využívání investora, popřípadě organizací, kterým budou inženýrské sítě předány do správy. Soud prvního stupně si opatřil posudek znalce o výši společenského prospěchu a žalobě vyhověl, pokud směřovala proti provádějícímu podniku, zatímco proti dalším dvěma žalovaným žalobu zamítl. Dospěl totiž k závěru, že provádějící podnik vynálezu využil, protože vyrobil potrubí s antikoročním zařízením (předmět vynálezu). Uvedl, že tuto provozní činnost nebude vykonávat z dalších žalovaných a že žalobce nemůže být odkázán, aby vyčkával desetiletí, zda se jeho vynález osvědčí a jaký prospěch nakonec přinese. K odvolání provádějícího podniku byl rozsudek soudu prvního stupně městským soudem v Praze potvrzen (rozhodnutím sp. zn. [9 Co 563/78](#)). Městský soud v Praze správně dovodil, že i když projektový ústav zapracoval předmět vynálezu do zhotovení projekce a opomenul povinnost uvedenou v § 35 vyhlášky č. 163/1973 Sb., odpovídá za výplatu odměny za využití vynálezu provádějící podnik a nikoliv projektový ústav nebo investor. Ta okolnost, že předmět vynálezu přinese společenský prospěch až u spotřebitele (kterým nebude ani investor) neznamena, že by odměna nebyla dosud splatná.

b) Podmínky vzniku nároku na odměnu za objev, vynález a průmyslový vzor z hlediska existence diplomu na objev, autorského osvědčení na vynález a osvědčení na průmyslový vzor

Ve sporech týkajících se odměny za objev, využití vynálezu, průmyslového vzoru (spory o odměnu za objev se však nevyskytly), respektují soudy autorské osvědčení na vynález a osvědčení na průmyslový vzor jako rozhodnutí státního orgánu, v jehož výlučné pravomoci je rozhodovat o přihlášeném řešení;

proto správně neřešily otázku, zda přihlášené řešení je vynálezem nebo průmyslovým vzorem, ani jako otázku předběžnou. Stává se však, že soudy nesprávně nevyžadují od účastníků autorské osvědčení a neprovádějí jím důkazy. Pokud druhý účastník řízení autorství nepopírají, spokojují se s tvrzením, že účastník je autorem předmětného vynálezu nebo průmyslového vzoru.

Ve věci sp. zn. 21 C 203/72 okresní soud v Ostravě vyhověl žalobě o odměnu za využívání vynálezu, když zjistil, že žalovaná organizace předmětu vynálezu skutečně využívá. Soud správně poukázal na to, že námitka organizace o nedostatku novosti předmětu vynálezu nemůže obstát, protože byla vyřešena Úřadem pro vynálezy a objevy udělením patentu a soud nemůže otázku novosti řešit ani jako otázku předběžnou.

Ve věci sp. zn. 10 C 12/74 okresního soudu Plzeň-město šlo o poskytnutí odměny za využití vynálezu v zahraničí. Tento okresní soud i krajský soud v Plzni bez dalšího vycházely z toho, že žalobcům bylo za vynález uděleno autorské osvědčení.

Ve věci sp. zn. 13 C 1132/76 okresního soudu v Ústí nad Labem se žalobci domáhali odměny za využití vynálezu. Soud řízení přerušil, když zjistil, že u Úřadu pro vynálezy a objevy byl podán návrh na zrušení autorského osvědčení žalobců k vynálezu. V odůvodnění svého usnesení uvedl, že rozhodnutí o odměně závisí na vyřešení otázky platnosti autorského osvědčení a tu není soud oprávněn řešit. Krajský soud v Ústí nad Labem usnesení o přerušení řízení správně potvrdil (rozhodnutím sp. zn. 12 Co 418/78).

V některých případech je mezi účastníky řízení sporné, zda řešení technického problému spadá do rozsahu autorského osvědčení např. na vynález, za jehož využití je požadována odměna. Pak je ovšem nutno vyčkat rozhodnutí Úřadu pro vynálezy a objevy k žádosti určení (§ 43 odst. 1 a 2 zákona č. 84/1972 Sb.).

Např. ve věci sp. zn. 8 C 39/78 okresního soudu v Příbrami žalovaná organizace popírala, že vyrábí zboží podle vynálezu žalobců. Organizace sama požádala Úřad pro vynálezy a objevy o rozhodnutí, zda řešení technického problému spadá do rozsahu autorského osvědčení podle § 43 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. Soud vyčkal rozhodnutí Úřadu o této otázce, neboť si byl vědom, že ji není oprávněn posuzovat ani jako otázku předběžnou. Když Úřad pro vynálezy a objevy pravomocně rozhodl, že vyřešení daného technického problému nespadá do rozsahu autorského osvědčení, žalobci vzali žalobu zpět a soud řízení před jednáním ve věci správně zastavil.

Podobný problém řešil okresní soud v Českých Budějovicích pod sp. zn. 10 C 126/75. Soud přerušil řízení podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. (správně se tak mělo stát podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř.) a po pravomocném skončení určovacího řízení, v němž bylo rozhodnuto, že vyřešení daného problému nespadá do rozsahu předmětného patentu, žalobu zamítl. Rozsudek odůvodnil správně tím, že z rozhodnutí, jímž je vázán, je zřejmé, že žalovaný při své výrobě vynálezu žalobců nevyužívá, a proto není ani povinen platit žalobcům odměnu za využívání jejich vynálezu.

c) Vrácení přeplatků vyplacených odměn

Podle ustanovení § 118 zákona č. 84/1972 Sb. zruší-li se zcela nebo částečně diplom na objev, autorské osvědčení na vynález nebo osvědčení na průmyslový vzor anebo kladné rozhodnutí o zlepšovacím návrhu, odměna ani její část se nevracejí, pokud byly nabyty v dobré víře.

Ve věci sp. zn. 5 C 7/78 okresního soudu v Lounech uplatnila organizace nárok na vrácení vyplacené odměny za zlepšovacím návrh, když původní kladné rozhodnutí o přihlášce zlepšovacího návrhu bylo zrušeno. Soud řešil jako předběžnou otázku, zda řešení je zlepšovacím návrhem. Na základě znaleckého posudku zjistil, že technické, řešení jehož autorem je žalovaný, se lišilo od technického

řešení téhož problému, které dříve předložil jiný pracovník organizace. Dospěl k závěru, že řešení je zlepšovacím návrhem a že žalovaný přijal odměnu za tento zlepšovací návrh v dobré víře. Z toho důvodu žalobu správně zamítl.

V uvedeném případě předběžnou otázku řešil soud za účelem zjištění, zda žalovaný nabyl odměny za zlepšovací návrh v dobré víře, že mu náležela. Ani v souvislosti se zkoumáním, zda jsou dány podmínky pro vrácení přeplatku odměny, nemůže se soud zabývat řešením předběžné otázky týkající se udělení autorského osvědčení za vynález nebo osvědčení za průmyslový vzor (srov. část 4/b shora a dále rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1965 Sbírky o rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR s tím, že nyní nejde o přijetí zlepšovacího návrhu, nýbrž o případ, kdy organizace rozhodla podle ustanovení § 67 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb. kladně o přihlášce zlepšovacího návrhu).

d) Rozdělení odměny v případě spoluautorů

Podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 84/1972 Sb. se spoluautoři objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů podílejí se na právech a povinnostech stejným dílem, pokud se nedohodnou jinak nebo pokud jinak nerozhodne soud.

Platí tedy domněnka, že podíly spoluautorů na řešení jsou stejné, spoluautoři se však mohou dohodnout odlišně. V řadě sporů, které soudy ve zkoumaném období projednaly, požadovali spoluautoři odměnu stejným dílem. V některých případech se však spoluautoři na svých podílech dohodli, v žalobě obsah dohody uvedli a soudy pak z této dohody bez dalšího vycházely.

Pochybení při rozhodování o rozdělení odměny v případě více spoluautorů se dopustily soudy zejména tehdy, když nárok na odměnu uplatnili jen někteří, případně jen některý ze spoluautorů.

Ve věci sp. zn. 17 C 25/75 okresního soudu v Teplicích požadoval odměnu za zlepšovací návrh jeden ze dvou spoluautorů, a to ve výši jedné poloviny částky vypočtené podle výše společenského prospěchu. Po podání znaleckého posudku, jímž byl společenský prospěch vyčíslen, žalobce návrh upřesnil, pokud jde o požadovanou částku, a ta mu byla rozsudkem přiznána. V tomto případě soud pochybil, když bez dalšího vycházel z rovnosti podílů spoluautorů téhož zlepšovacího návrhu, aniž zkoumal, zda mezi autory, z nichž jeden nebyl účastníkem řízení, nedošlo k dohodě o jiném rozdělení odměny, nebo zda nešlo o případ, kdy o jiném rozdělení odměny rozhodne soud.

Některé soudy nesprávně přiznávají odměnu spoluautorům v celkové částce, aniž uvedou, kolik z přiznané odměny připadá na každého z nich.

Ve věci sp. zn. 7 C 829/78 okresní soud v Chomutově zrušil smír uzavřený před odborovým orgánem a současně rozhodl ve věci samé o odměně spoluautorů zlepšovacího návrhu. Rozsudkem stanovil celkovou výši odměny v částce 28 176,90 Kčs, aniž uvedl, kolik z této odměny kterému z autorů náleží.

Ve věci sp. zn. 4 C 283/79 okresního soudu Plzeň-sever se domáhaly zaplacení odměny za zlepšovací návrh tři žalobkyně. Soud prvního stupně rozhodl tak, že odměnu všem žalobkyním určil společnou částkou 1282,- Kčs. Žalované organizaci pak ani neuložil, aby žalobkyním odměnu zaplatila; takový rozsudek není vykonatelný.

Ve věci sp. zn. 10 C 12/74 okresního soudu Plzeň-město uplatňovali nárok na odměnu za využívání patentu dva spoluautoři. Soud prvního stupně uložil organizaci, aby každému z nich zaplatila polovinu z částky 16 751,- Kčs. Pochybení napravit krajský soud v Plzni (rozhodnutím sp. zn. 10 Co 402/78).

Žaluje-li o zaplacení odměny více spoluautorů, nemohou požadovat dohromady jedinou celkovou

částku, ale každý má uplatnit nárok na svůj podíl na odměně. K tomu musí soudy účastníky řízení, zejména žalobce, vést (§ 5 a § 43 o. s. ř.).

Také výroky rozsudků, jimiž se zakládá solidarita věřitelů dělitelného plnění, jsou nesprávné, neboť nemají oporu v zákoně.

e) Stanovení výše odměny podle vyhlášky č. 106/1972 Sb.

Soudy při stanovení výše odměny používají příslušná ustanovení vyhlášky č. 106/1972 Sb. o odměňování objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů a postupují tak, že podávají-li znalec posudek o výši dosaženého společenského prospěchu a současně uvede odpovídající odměnu podle příloh k vyhlášce, vycházejí z výpočtu znalce (pokud o jeho správnosti nejsou pochybnosti, případně pokud závěry posudku nejsou v tom směru účastníky napadeny). Je-li vyřešena otázka výše dosaženého společenského prospěchu, výše odměny již nebývá mezi účastníky sporná, pokud nejde o zvýhodnění odměny podle ustanovení § 11 a 12 vyhlášky č. 106/1972 Sb.

Není vyloučeno, aby soud provedl výpočet výše odměny bez předchozího znaleckého posudku jako základu pro takový výpočet.

Ve věci sp. zn. 11 C 80/79 okresního soudu v Teplicích provedl výpočet odměny sám žalobce. Soud tento výpočet posoudil podle ustanovení vyhlášky, a když došel k závěru o jeho správnosti, přiznal žalobci odměnu ve výši uplatňované žalobou.

Ve věci sp. zn. 7 C 800/78 okresní soud v Chomutově vyčíslil společenský prospěch podle ustanovení § 6 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. z podkladů poskytnutých žalovanou organizací a autoru zlepšovacího návrhu přiznal odměnu odpovídající sazbám uvedených v příloze citované vyhlášky.

Aplikace ustanovení vyhlášky č. 106/1972 Sb. nečiní většinou soudům potíže tam, kde jde pouze o základní odměnu. Má-li být odměna zvýšena (§ 11 a § 12 uvedené vyhlášky), je k posouzení rozsahu zvýšení odměny třeba odborných znalostí a soudy proto v těchto případech zpravidla provádějí důkaz znaleckým posudkem.

Ve věci sp. zn. 14 C 196/77 okresního soudu v Karlových Varech, v níž autor zlepšovacího návrhu uplatnil nárok na zvýšení odměny podle § 11 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb., posuzoval soud podmínky pro toto zvýšení jen ze svědeckých výpovědí řady odborných pracovníků a ze stanoviska Úřadu pro vynálezy a objevy a žalobě vyhověl. Tento výjimečný postup nelze vyloučit.

Podle ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. může být odměna podle sazebníku zvýšena až o 200 , jestliže vynález, zlepšovací návrh nebo průmyslový vzor přispívá mimořádně k rozvoji národního hospodářství, nebo jestliže vynález, zlepšovací návrh či průmyslový vzor zlepšuje nebo výrazně ovlivní pracovní podmínky nebo zvyšuje bezpečnost práce na zvláště ohrožených pracovištích. Podle ustanovení § 11 odst. 2 vyhlášky č. 106/1972 Sb. stanoví bližší podmínky pro zvýšení odměn ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. v souladu s potřebami národního hospodářství v oboru své působnosti příslušné ústřední orgány v dohodě s Úřadem pro vynálezy a objevy. Proto soudy při rozhodování o nárocích na zvýšení odměny si vyžadují od příslušných úřadů tyto směrnice a v souladu s nimi postupují.

Ve věci sp. zn. 11 C 253/78 okresního soudu v Pardubicích se žalobci domáhali zvýšení odměny podle § 11 vyhlášky č. 106/1972 Sb. s ohledem na to, že jejich zlepšovací návrh přispívá ke zvýšení užitkovosti hospodářských zvířat. Podle směrnic ministerstva zemědělství a výživy ČSR ze dne 16. 1. 1975 č. j. 63/75-013 může být odměna zvýšena o 20 až o 50 Znalec doporučil provést zvýšení o 40 Soud prvního stupně v tomto rozsahu zvýšení žalobcům přiznal.

Ve věci sp. zn. 11 C 129/79 téhož soudu se autoři vynálezu domáhali zvýšení odměny podle téhož ustanovení vyhlášky s tím, že realizací výrobku bylo dosaženo devizových úspor. Soud prvního stupně žalobu zamítl. Na podkladě znaleckého posudku dospěl k závěru, že vynálezem je tu chráněn jen výrobní postup (technologie výroby), nikoliv výrobek, který je známý. Zvýšení odměny by nebylo v souladu se směrnicemi ministerstva průmyslu ČSR.

Ve věci sp. zn. 16 C 324/74 okresního soudu v Ostravě se žalobce rovněž domáhal zvýšení odměny za využití vynálezu podle § 11 vyhlášky č. 106/1972 Sb. V řízení byly provedeny znalecké posudky o otázce společenského prospěchu. Při hodnocení významu žalobcova vynálezu týkajícího se snížení zmetkovosti soud uvážil, že otázka snížení zmetkovosti byla řešena již dřívějším vynálezem a vynález žalobce vlastně řeší jen nedostatky dřívějšího vynálezu tím, že překládání trubek činí plynulejší, zabezpečuje tlumení nárazů a snižuje podíl poškozených trubek. Ze skutečnosti, že vynález napravuje jen nedostatky předcházejícího řešení, soudy obou stupňů dovodily, že nejde o vynález, který by mimořádně přispíval k rozvoji národního hospodářství nebo výrazně ovlivnil pracovní podmínky nebo bezpečnost práce na zvláště ohroženém pracovišti. Proto nárok na zvýšení odměny neshledaly důvodným.

V případech, kdy soudy provádějí důkaz znaleckým posudkem ohledně zvýšení základní odměny, měly by vést znalce k tomu, aby uvedl všechny rozhodné skutečnosti k posouzení opodstatněnosti nároku na zvýšení odměny, aby bylo možné důkaz hodnotit ve smyslu ustanovení § 132 o. s. ř. a pak správně aplikovat ustanovení o možnosti zvýšení odměny.

Byl proto nesprávný postup okresního soudu v Jablonce nad Nisou ve věci sp. zn. 7 C 318/78, když bez dalšího převzal názor znalce, že žalobcům náleží zvýšení odměny o 190 , ačkoliv znalec toto své doporučení nikterak nezdůvodnil. Podle příslušné resortní směrnice náleží zvýšení v rozpětí o 120 až 200 Soud v odůvodnění rozhodnutí je poukázal na to, že takové zvýšení náleží podle znaleckého posudku.

Podle ustanovení § 12 vyhlášky č. 106/1972 Sb. se odměna podle sazebníku za využití vynálezu nebo zlepšovacího návrhu zvyšuje o 100 v organizaci, v níž autor pracuje na úkolech dotčených vynálezem nebo zlepšovacím návrhem, má-li toto využití za následek změnu platné výkonové normy.

Ve věci sp. zn. 30 C 110/76 okresního soudu v Ostravě zabývaly se soudy otázkou zvýšení odměny za využití zlepšovacího návrhu podle § 12 vyhlášky č. 106/1972 Sb. Z provedených důkazů zjistily, že ke změně normy došlo na základě objektivizace norem, prováděné na celé válcovně, jejímž důvodem nebyl zlepšovací návrh žalobce. Dále bylo zjištěno, že odměňování pracovníků tratě je odvozeno od doby provozu tratě, přičemž výkonová norma je stanovena podle množství vyrobeného materiálu za jednotku času. Zkrátí-li se prostoje, trať dále vyrábí a vyrobí více výrobků, takže pracovníci dosáhnou vyšší nadvýkon. Vyšší mzda však není dosažena vyšším výkonem trati na jednotku času, ale delší dobou provozu. Výkon trati na jednotku času zůstal zlepšovacím návrhem nezměněn, a proto nedošlo ke změně výkonové normy. Poněvadž žalobce zaměňoval zkrácení doby výměny válců a tím delší dobu provozu trati za změnu výkonové normy, k níž ve skutečnosti nedošlo, nebyl jeho požadavek na zvýšení odměny shledán důvodným.

Podle ustanovení § 10 vyhlášky č. 106/1972 Sb. se odměna za využití vynálezu, zlepšovacího návrhu a průmyslového vzoru určuje podle části I. sazebníku uvedeného v příloze této vyhlášky; zlepšuje-li vynález, zlepšovací návrh nebo průmyslový vzor pracovní podmínky, nebo zvyšuje-li bezpečnost práce, určuje se odměna podle části II. sazebníku.

Ve věci sp. zn. 6 C 1290/78 okresního soudu v Trutnově se žalobce domáhal zaplacení odměny za využití vynálezu, který snižuje prašnost na důlních pracovištích. Tvrdil, že využitím vynálezu se odstraňuje pravidelný výskyt nemocí z povolání a že mu proto přísluší odměna podle části II., oddíl

první, bod 3 sazebníku. Soud prvního stupně však dospěl k závěru, že tento vynález zlepšuje jen hygienické podmínky na pracovišti, a proto žalobci přiznal základní odměnu podle části II., oddíl první, bod 1 sazebníku. Dále pak přiznal k této základní odměně žalobci zvýšení podle § 11 vyhlášky č. 106/1972 Sb., aniž zkoumal, zda toto zvýšení je v souladu se směrnicemi příslušného ústředního orgánu.

f) Posuzování doby splatnosti odměny

Výše odměny za využití vynálezu v organizaci je podle ustanovení § 8 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. závislá na společenském prospěchu dosaženém u vynálezu v nejuvhodnějším roce z prvních pěti let využívání; u zlepšovacího návrhu a průmyslového vzoru je pro výši odměny za využití rozhodující prospěch dosažený v nejuvhodnějším roce z prvních tří let využívání. Pripadá-li v případě uvedeném v ustanovení § 6 odst. 1, v poslední větě, vyhlášky č. 106/1972 Sb. doba trvání jednoho využití celého předmětu vynálezu nebo zlepšovacího návrhu na delší časové období, než je doba jednoho roku podle předchozí věty, je pro výši odměny za využití vynálezu nebo zlepšovacího návrhu v organizaci rozhodující společenský prospěch dosažený v tomto delším časovém období (§ 8 citované vyhlášky).

Využívá-li organizace vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru v každém roce z uvedeného období, přísluší k odměně podle předcházejících ustanovení vyhlášky doplatek ve výši 25 22147dměny za nejuvhodnější rok využívání (§ 13 vyhlášky č. 106/1972 Sb.). Tento doplatek nenáleží však v případě jednorázové odměny. Ustanovení § 18 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. totiž připouští, aby organizace dohodla s autorem vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru, že odměna podle této vyhlášky bude autoru vyplacena jednorázově.

Peněžitý nárok lze uplatnit u soudu tehdy, jakmile se stalo vzhledem k uplatněnému nároku 6) splatným, což platí i pro nároky na odměnu za využití vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů. Poněvadž zvláštní předpisy neobsahují ustanovení týkající se promlčení a jde v těchto případech (jak již bylo uvedeno) o nároky ze vztahů občanskoprávních, platí ve smyslu ustanovení § 101 o. z. promlčecí doba tříletá, která běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.

V případě, že se organizace dohodne s autorem na jednorázové výplatě odměny, je součástí takové dohody také ujednání o době splatnosti sjednané odměny (§ 117 odst. 1, věta první, zákona č. 84/1972 Sb.).

U případů, v nichž nebyla splatnost odměny sjednána, stanoví zákon č. 84/1972 v § 117 odst. 5, věta druhá, že je odměna splatná do jednoho měsíce po uplynutí jednoho roku od počátku využívání vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru, pokud si strany nedohodnou kratší lhůtu splatnosti. Kromě toho se v ustanovení § 19 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb. uvádí, že dosáhne-li se v některém dalším roce rozhodného období vyššího společenského prospěchu, vyplatí se odpovídající splátka odměny do jednoho měsíce po uplynutí příslušného roku využívání.

Posuzování doby splatnosti odměny se zabývaly soudy většinou jen v souvislosti s přiznáním požadovaných úroků. Úroky přisuzují vesměs správně, i když v odůvodnění rozhodnutí svůj postup někdy nevysvětlují.

Ve věci sp. zn. 11 C 212/77 okresního soudu v Olomouci bylo prvním rokem využívání zlepšovacího návrhu období od 1. 4. 1976 do 31. 3. 1977, dohoda o splatnosti odměny nebyla mezi účastníky uzavřena, takže odměna byla splatná do 30. 4. 1977. Soud přiznal úroky od 25. 8. 1977 (od podání návrhu), jak se toho žalobce domáhal. Toto rozhodnutí lze považovat za správné, protože v době podání žaloby byla organizace v prodlení a žalobce za dřívější dobu úroky nepožadoval.

Ve věci sp. zn. 11 C 253/78 okresního soudu v Pardubicích bylo zjištěno, že organizace využívala

zlepšovacieho návrhu žalobců od 1. 9. 1976 a odměna za využití byla splatná od 1. 10. 1977. Poněvadž žalobcům nebyla odměna do té doby vyplacena, požadovali úrok z prodlení od 1. 11. 1977. Soud žalobě v tomto směru správně vyhověl.

V některých případech je rozhodnutí soudů o přiznání úroků nepřezkoumatelné.

Např. ve věci sp. zn. 9 C 320/76 okresní soud Plzeň-město přiznal úrok podle požadavku žalobce, avšak nikoliv od splatnosti odměny za využití zlepšovacieho návrhu, nýbrž za dobu, která není blíže určena.

Ve věci sp. zn. 10 C 101/76 téhož soudu byly úroky z prodlení přiznány od podání žaloby, ačkoliv žalobci v tomto směru výslovný požadavek nevznegli a v úvahu by tedy přicházelo přiznání úroků ode dne, kdy se stala odměna splatnou.

Ve věci sp. zn. 10 C 151/78 okresního soudu v Olomouci byl zjištěn jako nejvhodnější první rok využívání zlepšovacieho návrhu od 1. 10. 1975 do 30. 9. 1976. Rozsudkem bylo uloženo zaplatit úrok z prodlení od 1. 7. 1974, ačkoliv organizace se ocitla v prodlení až dnem 1. 11. 1976.

5. Spory o odměny za vyřešení tematického úkolu

Jak bylo již v předchozí části uvedeno, je vyhlášení tematického úkolu svou povahou veřejnou soutěží, upravenou v ustanoveních § 412 - § 414 o. z. Vyhlásí-li organizace veřejnou soutěž, je kromě jiného povinna vyhlásit, kdo a podle jakých měřítek posoudí splnění podmínek soutěže a provede ocenění. Ceny vyhlášené veřejnou soutěží je organizace povinna poskytnout těm, kteří podle provedeného ocenění plnili podmínky soutěže stanovené pro udělení cen. Vyhodnocení návrhů řešení tematických úkolů upravuje vyhláška č. 102/1972 Sb. Podle ustanovení § 13 této vyhlášky se vyhodnocení návrhů provádí v hodnotitelské komisi, kterou k tomu účelu předem stanoví příslušný orgán nebo organizace. V komisi musí být zastoupena i organizace, která bude řešení využívat. Podle článku 9 metodických pokynů pro tematické řízení vynálezecké a zlepšovatelké činnosti z 1. 9. 1973, vydaných Úřadem pro vynálezy a objevy, jsou členy těchto komisí také zástupci odborové organizace, Socialistického svazu mládeže a Československé vědeckotechnické společnosti. Jsou-li došlé návrhy technicky složité nebo zasahují-li do jiného oboru, může si komise vyžádat vyjádření i dalších odborníků.

Vyhodnocením došlých návrhů řešení se zabývá článek 10 uvedených pokynů. Po projednání návrhů řešení v hodnotitelské komisi informuje organizace všechny řešitele o výsledku. Na závěrečném jednání hodnotitelské komise se projednají případné připomínky řešitelů a navrhnou se udělení vypsání zvláštní odměny. Komise pak předkládá vedoucímu organizace ke schválení zprávu zejména o výsledku hodnocení a o návrhu na výplatu zvláštních odměn.

Z ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky č. 102/1972 Sb. vyplývá, že když řešitel vyřešil tematický úkol podle soutěžních podmínek a vyřešení bylo vyhodnoceno jako nejlepší, jsou vyhlášení orgán nebo organizace povinny vyplatit mu vypsání zvláštní odměny. Splnění této povinnosti se může oprávněně domáhat v soudním řízení.

Ve věci sp. zn. 8 C 80/77 okresního soudu v Bruntále bylo v řízení zjištěno, že žalovaná organizace vyhlásila 54 tematických úkolů, aniž stanovila hodnotitelskou komisi. Podle instrukce ředitele podniku byly na závodech ustanoveny odborné komise pro projednávání vynálezů, zlepšovacích návrhů, průmyslových vzorů a tematických úkolů, které jmenuje ředitel závodu. V projednávání věci tato odborná komise závodu řešení tematického návrhu provedeného žalobcem projednala a přijala. Krajský soud v Ostravě v odvolacím řízení dospěl k rozhodnutí sp. zn. 16 Co 446/78 k závěru, že odbornou komisí je třeba považovat za hodnotitelskou komisi, neboť by jinak nebyl v organizaci

žádný orgán, který by mohl vyhodnocení řešení tematického úkolu provést. Má proto žalovaná organizace povinnost zaplatit žalobci odměnu. Na tom nic nemění skutečnost, že organizace řešení navržené žalobcem nevyužila. Odměna za vyřešení tematického úkolu není závislá na tom, zda přijaté řešení bylo využito či nikoliv.

S názorem vysloveným v uvedené věci odvolacím soudem lze souhlasit v tom, že povinnost organizace k zaplacení zvláštní odměny za vyřešení tematického úkolu není závislá na využívání tematického řešení v organizaci. Podle ustanovení § 14 odst. 1 vyhlášky č. 102/1972 Sb. se po provedeném vyhodnocení projednají všechny návrhy řešení tematických úkolů jako přihlášky zlepšovacích návrhů, přičemž nárok na odměnu za využití takového zlepšovacího návrhu není dotčen vyplacením zvláštní odměny za tematický úkol. Pokud jde o vyhodnocení provedené nikoliv hodnotitelskou, ale odbornou komisí, nelze tuto komisi považovat za hodnotitelskou komisi, zejména nesplňuje-li podmínky uvedené v § 13 citované vyhlášky. Vyhodnocenému řešiteli by však za splnění podmínek uvedených v ustanoveních § 412 a § 413 o. z. příslušela podle těchto ustanovení, pokud by vyhlášíjící organizace ustanovila předem k vyhodnocení navržených řešení jinou než hodnotitelskou komisi a tato komise by vyhodnotila navrhované řešení v souladu se stanovenými požadavky soutěže.

6. Spory o odměnu za účast na rozpracování nebo zavádění objevu, vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru

Tento druh odměny náleží ve smyslu ustanovení § 121 zákona č. 84/1972 Sb. osobám, které se iniciativně zúčastnily rozpracování, zkoušení nebo zavádění objevu, vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru, u nichž právo k využití přísluší státu. Mezi oprávněné osoby mohou patřit i autoři řešení (§ 21 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb.).

Výše této odměny je upravena v ustanovení § 21 vyhlášky č. 106/1972 Sb. a může činit maximálně v souhrnu na všechny osoby až 60 22147dměny vyplacené autorovi za objev nebo za první rok využití vynálezu, zlepšovacího návrhu nebo průmyslového vzoru. Uvedené ustanovení obsahuje také hlediska, podle nichž je třeba stanovit výši odměny.

7. Spory o odměnu za upozornění na možnost využití vynálezu nebo zlepšovacího návrhu

Tyto spory se ve sledovaném období u soudu nevyskytly.

8. Spory o náhrady za výkresy, modely a prototypy

Ustanovení § 115 zákona č. 84/1972 Sb. a § 20 vyhlášky č. 106/1972 Sb. stanoví předpoklady, při jejichž splnění má autor vynálezu, zlepšovacího návrhu a průmyslového vzoru nárok na úhradu přiměřených nákladů spojených s vypracováním výkresů, modelů nebo prototypů.

Ve věci sp. zn. 11 C 645/74 okresního soudu v Chomutově byl uplatněn žalobcem nárok na náhradu za zhotovený prototyp. Žalovaná organizace náhradu odmítla. Soud posuzoval tento nárok jako odměnu za rozpracování, zkoušení nebo zavádění zlepšovacího návrhu a v tomto směru také vymezil úkol ustanovenému znalci. Znalec v souladu s tímto požadavkem soudu podal posudek o výši odměny za realizaci zlepšovacího návrhu a na základě tohoto posudku uzavřeli účastníci smír (který soud schválil), jímž se žalovaná organizace zavázala zaplatit žalobci odměnu ve výši uvedené znalcem.

Toto posouzení je nesprávné, neboť zaměňuje odměnu za účast na rozpracování nebo zavádění zlepšovacího návrhu za náhradu nákladů za prototyp. Výše náhrady za prototyp přísluší ve výši skutečně vynaložených nákladů, maximálně ve výši, kterou by musela organizace účelně vynaložit na zhotovení prototypu, a je zcela nezávislá na výši odměny za účast na zavádění zlepšovacího návrhu.

Okresní soud v Teplicích ve věci sp. zn. 11 C 80/79 vyhověl návrhu žalobce za zaplacení nákladů

spojených s vypracováním projektové dokumentace ke zlepšovacím návrhům, když žalovaná organizace odmítla náklady uhradit s odůvodněním, že projektovou dokumentaci neobjednala. I když soud neuvedl ve svém rozhodnutí právní předpis, podle něhož nárok posoudil, je třeba rozhodnutí soudu prvního stupně považovat za správné, neboť v souladu s ustanovením § 20 vyhlášky č. 106/1972 Sb. vyházeli z toho, že organizace při realizaci zlepšovacích návrhů tuto dokumentaci řádně převzala a ji využila.

9. Spory o porušení práv z autorského osvědčení nebo z osvědčení na průmyslový vzor a z patentu na vynález nebo průmyslový vzor o úplatku za nucenou licenci

Spory tohoto druhu ve sledovaném období soudy neřešily.

Rozhodování soudů ve sporech ve věcech objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů je společensky velmi závažné a náročné nejen z hlediska obtížnosti jejich správného právního posouzení, ale také proto, že může ovlivnit správné uplatňování principu hmotné zainteresovanosti a tím i účast občanů na vynálezeckém a zlepšovacím hnutí.

Soudy převážně správně vykládají zákon č. 84/1972 Sb. o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech a předpisy jej provádějící. Přesto však řešení některých otázek není v rozhodování soudů jednotné a při aplikaci některých ustanovení dochází k pochybením. Je proto třeba zajistit, aby soudy při rozhodování těchto sporů zejména: 1. náležitě zkoumaly podmínky řízení a zjistily-li, že věc nepatří do pravomoci soudů, poněvadž jsou uplatňovány jiné nároky, než ty, které jsou vymezeny v ustanovení § 124 odst. 1 zákona č. 84/1972 Sb., řízení zastavily; jsou-li uplatňovány nároky patřící do pravomoci soudu, aby zkoumaly, zda předcházelo smírčí řízení ve věcech, v nichž je podle ustanovení § 125 odst. 1 citovaného zákona toto řízení obligatorní; 2. posuzovaly správně místní příslušnost v případech, kdy smírčí komise postoupila věc soudu podle ustanovení § 9 vyhlášky č. 93/1972 Sb.; 3. při provádění důkazu znaleckým posudkem dbaly o to, aby ustanovily znalce po dostatečném objasnění skutečného stavu věci a správně vymezily otázky, na jejich zodpovězení se má znalec zaměřit; 4. v případech, kdy je rozhodnutím přiznána odměna více spoluautorům, aby v rozsudku vždy uváděly, kolik z přiznané odměny připadá na každého z nich. Jestliže se přiznání odměny nedomáhají všichni spoluautoři, je třeba zjišťovat, zda mezi spoluautory, z nichž jeden nebo někteří nejsou účastníky řízení, nedošlo k dohodě o jiném rozdělení odměny, než jak je požadováno v žalobě, nebo zda nejde o případ, kdy o jiném rozdělení odměny rozhodne soud; 5. při zvyšování základní odměny podle ustanovení § 11 vyhlášky č. 106/1972 Sb. se zabývaly tím, zda toto zvýšení je v souladu se směrnicemi příslušného ústředního orgánu; 6. správně rozlišovaly mezi spory o odměnu za účast při rozpracování nebo zavádění objevu, vynálezu, zlepšovacím návrhu nebo průmyslového vzoru a spory o náhradu za výkresy, modely a prototypy.

1) Srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 15/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

2) Znění právních závěrů tohoto uveřejněného rozhodnutí s upřesňujícími odkazy na novou právní úpravu viz nyní v Souhrnném rejstříku ke Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 1964-1974 (k rozhodnutím a stanoviskům ve věcech občanskoprávních), vydaném Nejvyšším soudem ČSSR v nakladatelství SEVT, Praha 1978, str. 344.

3) zákona č. 99/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 162/1973 Sb.)

4) Podrobněji viz č. 18/1982 Soudních rozhodnutí a stanovisek.

5) Podrobněji viz č. 19/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

6) Srov. § 8 odst. 1 vyhlášky č. 106/1972 Sb.